

INTEGRALA OPEREI PETRU CARAMAN

Jordan DATCU*

Tipărirea operei poliglotului, lingvistului, comparatistului, slavistului („ca slavist, m-am considerat, întotdeauna, în primul rând, etnograf” – a spus el), etnologului Petru Caraman a fost marcată de multe și stăruitoare obstacole, asta și în timpul vieții sale și după ce a trecut în lumea celor drepți. Studiul *Românitatea Basarabiei văzută de știința oficială sovietică*, publicat în „Însemnări ieșene” (nr. 11, 1940), a fost interzis de cenzura germană, numărul în care a apărut fiind topit, iar revista suspendată. *Descolindatul în orientul și sud-estul Europei. Studiu de folclor comparat* a fost respins de Editura Minerva, studiul *L'éthnograph Cantemir et le folklore du Proche-Orient* a fost tipărit parțial în „Dacoromania” din Freiburg, cu capitolele inversate și cu 60 de greșeli grave în prima parte, iar tipărirea studiului *Kochanowski – Dosoftei. Psaltirea în versuri* a fost refuzată de revista „Mitropolia Moldovei” și apoi de către Editura Dacia.

După ce am tipărit împreună cu soția mea, Viorica Săvulescu, la Editura Minerva, trei volume de *Studii de folclor* (I, 1987; II, 1988; III, 1995) ale savantului Petru Caraman, etnologul Ion H. Ciubotaru și-a asumat greaua și nobila misiune de a tipări întreaga operă a cărturarului ieșean, la dorința acestuia: „Misiunea pe care mi-o încredințase distinsul dascăl, cu câteva zile înainte de a pleca în marea călătorie, aceea de a mă ocupa de soarta tuturor manuscriselor și a bibliotecii aflate în cabinetul său de lucru, am primit-o ca pe un semn de încredere, dar și cu fireasca îngrijorare în fața unei asemenea răspunderi. M-am bizuit mult pe

* Doctor în științe filologice, București – România.

sprrijinul neprecupețit al urmașilor săi direcți (soția și cei trei copii), cu care am lucrat exemplar. A fost nevoie să treacă patru decenii de la intrarea cărturarului în cealaltă jumătate a neamului, pentru ca opera sa inedită să vadă lumina tiparului în totalitate. Patruzeci de ani, în care așteptările, speranțele și incertitudinile s-au împletit la tot pasul. Nu bănuiam, la început, cât de neprețuită era comoara care mi se dăduse pe seamă și nici cât de temerară avea să fie dezvăluirea ei lumii științifice”. A contat în angajamentul său o serie de antecedente, faptul că multe componente ale operei etnologului le studiasse deja, că-i apăruse, într-o publicație periodică ieșeană, studiul *Moștenirea științifică a profesorului Petru Caraman*, că editase, în 1982, volumul *Literatură populară*, conținând culegeri de pe teren ale profesorului.

Cu rigoare și consecvență, amândouă cu totul remarcabile, a tipărit marile studii ale savantului: *Descolindatul în Orientul și sud-estul Europei* (1997), *Studii de etnologie și folclor*, ediție în colaborare cu Ovidiu Bârlea (1997), *Kochanowski – Dosoftei. Psaltirea în versuri* (2005), *Vechiul cântec ucrainean despre Ștefan-Voievod și problemele lingvistico-etnografice aferente* (2005), a semnat studiul introductiv la *Conceptul frumuseții umane reflectat în antroponimie la români și în sud-estul Europei*, ediția fiind îngrijită de Silvia Ciubotaru (2011).

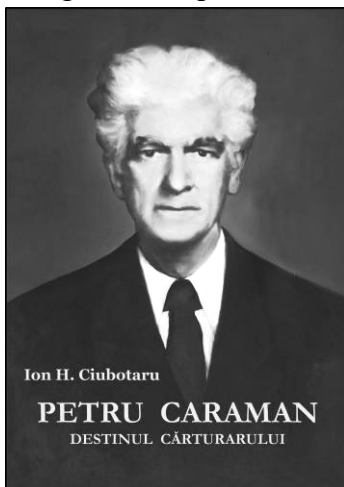
Demersul său de editor al operei etnologului s-a încheiat cu volumul *Restituiri etnologice* (2018), în care a adunat studii inedite precum: *Importanța morilor de apă în trecutul neamului nostru*, *Motive românești în literatura semipopulară cehă*, „*Hoja, lero, Dolerije*” –, „*Haileroi, d’aileroi!*”, *Xilogeneza și litogeneza omului*, *Românitatea Basarabiei văzută de știința oficială sovietică*, *Porțile monumentale ale României*, *Asupra modalității de a studia balada populară*, *Blestemul ca expresie folclorică a unui complex afect negativ*, *Identificarea episodului despre „Cupidon și Psyche”, din romanul „Methamorphoses” al lui Apuleius, cu un basm autentic popular*, „*O mie și una de nopți*”: *capodoperă a literaturii universale*, *Reflexul meșteșugarilor și al negoșului în folclor și în etnografie la români*, *Etnograful Cantemir și folclorul orientului asiatic și O influență românească asupra limbilor slovacă și cehă*. Partea a doua a cărții conține o serie de recenzii, pe care Caraman le-a publicat în reviste. Ilustrații, o bibliografie și un indice de nume încheie ediția.

Cel mai bun cunoscător al operei și biografiei lui Petru Caraman, Ion H. Ciubotaru a tipărit o monografie despre acesta, *Petru Caraman. Destinul cărturarului* (2008) și, în două masive volume, Petru Caraman, *Corespondență*, ediție îngrijită împreună cu Remus Zăstroiu (2016, I, 782 p.; II, 844 p.), bogata arhivă epistolară a etnologului.

Cealaltă componentă a operei lui Petru Caraman, scrierile slavistului, ale celui care a făcut, între anii 1925 și 1928, studii de slavistică la Varșovia, Lwow și Cracovia, unde a audiat cursurile unor mari slaviști și unde și-a dat, la Cracovia, doctoratul în slavistică (martie 1928) și pe cel în filosofie (iunie 1928), care apoi a fost profesor definitiv (1938 – noiembrie 1947) la Catedra de slavistică a Universității din Iași, au făcut obiectul unei temeinice ediții alcătuite de slavista Livia Cotorcea, *Restituiri din domeniul slavisticii. Lecții, studii, articole, recenzii, documente* (Iași, 2017, 750 p.).

Îngrijitoarea ediției a compartimentat riguros scrierile în acest domeniu ale lui Caraman: *I. Rusistică. Lecții, studii, recenzii, II. Studii, articole, recenzii cu privire la domeniul general al slavisticii, III. Cu privire la documentele slavo-române, IV. Observații critice, urmate de discuția câtorva probleme etnografice și etnologice cu privire specială*

asupra artei populare, V. Paleografie slavă, VI. Gramatică slavă, VII. Varia, capitole la care a adăugat bogate note și comentarii critice, toate subliniind că Petru Caraman este un mare slavist, idee susținută încă din pagina liminară a cărții: „Știința românească n-a avut și, probabil, nu va mai putea avea mult timp un slavist de talia lui Petru Caraman (1898-1980). Căci cine ar putea veni cu atâtea haruri care să-i îngăduie cunoașterea tuturor limbilor slave, în varianta lor veche, modernă și dialectală, cunoașterea limbilor

clasice, a marilor limbi de circulație, a istoriei, culturii, datinilor și obiceiurilor popoarelor slave, a mitologiei, literaturii, versificației, metricii, motivologiei, artelor plastice și muzicale specifice perimetrului slav și nu numai?”

Ne-am fi așteptat ca acum, având în biblioteci personale și în biblioteci publice integrala operei lui Petru Caraman, ea să producă admirație și respect, receptare critică obiectivă. Dimpotrivă, aflăm, cu surprindere, din introducerea lui Ion H. Ciubotaru, la ediția *Restituiri etnologice* (2018), că există, la Iași, comentatori răuvoitori care afirmă că „publicarea manuscriselor lui Caraman trebuia oprită ori măcar întârziată cât mai mult”, că a fost o imprudență tipărirea studiului *Descolindatul*.

